

70
6

ORATIO FUNEBRIS
 DE LAUDIBUS
 CAROLI VI.
 AUGUSTISSIMI
 ROMANORUM
 IMPERATORIS,
 HISPANIÆ, HUNGARIÆ, BOHEMIÆ
 REGIS,
 ARCHI-DUCIS AUSTRIÆ, &c. &c.

4510

CUM EJUSDEM
 AUGUSTIS MANIBUS
 IN METROPOLITANA D. STEPHANI BASILICA
 UNIVERSITAS VIENNENSIS

DIE XXII. MENSIS MARTII, M. DCC. XLI. juxta perfolveret.

*SUB PERILLUSTRI, MAGNIFICO, SPECTABILI,
 CLARISSIMO, ac EXCELLENTISSIMO DOMINO*

DOMINO JOANNE ADAMO GERSTER,
 NOBILI DE GERSTORFF,

Sac. Rom. Imperii, & Regni Bohemiæ EQUITE AC PROVINCIALI,
 Phil. & Medicinæ Doctore, nec non Professore Publico Eremito, Sac.
 Cæs. Regiæque Majestatis CONSILIARIO & ARCHIATRO, *Celeberrime*
 & Antiquissimæ Universitatis

RECTORI,

CURIA

*A REVERENDISSIMO, PERILLUSTRI,
 AC AMPLISSIMO DOMINO,*

DOMINO ADRIANO,

Exempti Monasterii Mellicensis, Ord. S. BENEDICTI, ABBATE,
 SS. Theologiæ Doctore, S. R. Majestatis CONSILIARIO, Inclytor. Statuum
 Inferior. Austriæ PRIMATE, & à Rationibus DEPUTATO, Status DD. Prælatorum
 PRÆSIDE, nec non Inclytæ Facultatis Theologiæ p. t.

DECANO SPECTABILI,

VIENNÆ AUSTRIÆ,
 LITERIS, LEOPOLDI JOANNIS KALIWODA.

Atis jam lacrymarum superiorum temporum iniquitas absumplerat : fortunæ acerbitem nostra frangi tolerantia , Superos precandi assiduitate flecti aliquando posse putabamus.

Jam pacem cum hostibus constituimus, mors ipsa tantis per Hungariam satiata victimis quietem spondere visa est : soli pacem Superi respuebant. Magna scilicet litandum erat victima, ut nos puniri sentiremus. Jacet **MAGNUS** ille **CÆSAR**, per quem salus tot Regnorum stetit, atque ita jacet, ut animi cum eo nostri, ut vota, & desideria nostra

consepulta videantur. Quem, dum vixit, amare fatis non potuimus, quia infinita fuerunt ejus in nos merita: postquam obiit, lacrymis sat prosequi non possumus, quia doloris magnitudine prohibemur.

Solent nimirum eo pacto mori boni Principes, ut suorum eos comitentur lacrymæ: Optimorum obitus non nisi e pallidis vultibus, intercepta suspiriis voce, atque ipsa adeo lacrymarum impotentia leguntur. Horum e numero cum semper fuerint PRINCIPES AUSTRIACI, ea causa nati, ut haberent populi, quos amare cogentur, tum ereptus nuper CÆSAR ita OPTIMI cognomen- tum sua virtute est promeritus, ut JUSTUM simul, FORTEM, PIUM, atque omni Virtutum genere MAXIMUM diceremus: quem a Superis propterea nobis datum arbitror, ut sentiremus ipsi, quam felix tali PRINCIPI fervientium sit conditio: ea causa repetitum, ut, quantum in animis hominum luctus possit, nostro exemplo disceremus. Et vero quis illius CÆSARIS obitum non lugeat, qui suo sub imperio neminem lugere passus est: quis parentare lacrymis ei audeat, cui si parentare dignis vellet, sanguineis deberet?

Afli-

Afflicta nimium AUSTRIA! quæ tempore non multo tribus orbata es *PRINCIPIBUS*, quibus meliores non habueras, & quorum immortalia in te merita effecerunt, ut nulla jam re posses, nisi aut ipsa tua magnitudine, aut aliorum invidia laborare. Nam, cum antea non semper maximis circumscripta finibus bellum sæpe in ipsa viscera recipere coacta sis, horum fortitudine aucta es Regnis, quæ pro muris habes: horum Providentia tibi datum est pace tam diuturna frui, ut oppressum tot bellis caput erigere tandem liceret. Verum quid ego trium vulnorum memoriam verbis renovo? quando vel unum hoc, quod postremum accepimus, tam est grave ac acerbum, ut ei ferendo impar animus semetipso destituatur. Neque mirum esse debet, si tanti *CÆSARIS* jactura doloris nostri vires superet, cujus virtus ac beneficia spei, ac votorum, quæ habuimus, magnitudinem superarunt. Quæ, ut grati animi recordationem a nobis exigunt, ita doloris nostri vim non parum lenit, quod de maximis demortui *PRINCIPIS* virtutibus libere jam loqui, quæ sentimus, liceat, eaque palam dicere, quæ silentio tegere incre-

dibilis inter nos agentis modestia imperavit. Quamquam ista quoque verbis efferre sic non possumus, ut non vel solis oculis majora longe, quam quæ dixerimus, passim occurrant.

Est nempe suum sibi virtus præmium, nec æquari se laudando patitur, quando nihil ea causa facit, ut laudetur; seu speciem adulationis timeat, seu quæsitæ illa laudatorum officia infra dignitatem suam ducat. Neque tamen prohibere potest, ne admirationi sit omnibus, tanto majori quidem, quanto magis cum difficultate conjuncta est, & fortunæ vicissitudines ipsi virtuti non semper pervias experitur. Atque talem in erepto nobis CÆSARE suspeximus; quis enim ingentem illum animum, & æquabilem in fortuna tam varia immoti pectoris constantiam non admiratus est? quis incredibilem in ipsa virtute, qua multi non raro abusi sunt, moderationem non vidit? Quæ profecto in summa potestate dotes tam magnæ sunt ac singulares, ut eum PRINCIPEM vitam etiam, aut, siquid est vita charius, redimendum arbitrer, in quo conjunctæ reperiuntur. Facit Princeps ejusmodi, ne in se
quid-

quidquam possit Fortuna, cui Virtutem ob-
 jicit, Virtutem ipsam efferre se non finit,
 quam sic in sua potestate habet, ut fines
 egredi non audeat, quos ei, ne Virtus esse
 desinat, animus tam excelsus præscripsit.
 Quod si porro suum etiam erga DEUM
 officium probe noverit, non eum aliquo-
 rum tantum hominum, sed totius orbis im-
 perio dignum existimabo. Quam vero ar-
 cto nexu hæc tria conjunxerit, quem sum-
 mo omnium luctu amisimus, CÆSAR, ap-
 parebit facile, si illam Ejus animi Magnitu-
 dinem, qua Fortunam Virtuti, Virtutem
 sibi, se denique ipsum DEO per omnes vi-
 tæ ac imperii sui annos subjecit, copiosius
 intelligetis.

Fortuna, quantum etiam in Reges
 possit, experti sunt illi, qui suo-
 rum Principum aut crudelitatem,
 aut ignaviam accusarunt. Facit hæc quo-
 rundam animos ita tumidos, ut quando ho-
 stes nusquam apparent, in quos sæviant, ad
 tyrannorum gloriam profuso Civium opti-
 morum sanguine, grassentur; quosdam

B

vero

ro ita frangit, ut abjectis Regnorum curis
 mœrore quodam animi contabescant: pau-
 cos supremo in fastigio sic versantes vidi-
 mus, ut nec Fortunæ blanditias ad animum
 admitterent, nec a sua magnitudine defice-
 rent, cum ea parum æqua uterentur. **Ti-**
bi CÆSAR! primum timendum non fuit:
 quidquid prospere a Te gestum est, Virtus
 Tua fecit, Fortuna de suo nihil contulit: sic
 Te illa persequi semper visa est, quasi vires
 omnes adversus Te unum collegisset. **Re-**
tulisti Tua Virtute victorias, Fortuna hosti-
 bus æquiores se præbuit: expugnasti Ur-
 bes ac Provincias, illa, ne Tibi progredi li-
 ceret, modis omnibus intercessit; pacem
 Regnis Tuis tam salutarem statuisti, im-
 missis illa hostibus bellum coegit repetere:
 votorum potiri visus es, illa uno ictu spes
 amplissimas abrupit.

Ostendere jam tum cœpit, qualis erga
 Te futura esset, cum in Europam ultimam
 ad quærendum Regnum Tibi jure nascendi
 debitum abires. **Causæ** Tuæ æquitas pa-
 lam erat omnibus: Tuum esse Regnum ne
 illos quidem latuit, quorum addicta pretio
 fides Tibi aditum occlusit. **Vidit** Te per-
 gentem

gentem Fortuna, & hostibus a Virtute Tua metuit, nihil tam firmum fore rata, quod conjuncta cum tanta Fortitudine Justitia non expugnaret. Concitavit in Te primum maria, ut cum undis ventisque prius, quam hominibus, decertare cogereris. Vicit Tua **CAROLE!** Pietas, quæ uti animo concidere Te nunquam passa est, ita Superis curæ fuit, ne tam clara Virtus in ipso limine opprimeretur. Fecerunt illi, ut Hispaniæ portum tam gravi periculo defunctus attingeres, quo Fortuna Te præcesserat, ut majus aliquid procuderet, jam semel edocta, quocum rem suscepisset.

Vides Hispaniam **REX MAGNE!** avitum **AUSTRIACORUM** Regnum est, nemo Te propior, qui demortuos Reges sanguine attingeret: quid dubitas hæreditatem adeo amplam a Superis Tibi oblatam capeffere? Si discriminis aliquid occurrerit, militem habes, quem e Germania advehis, non numerosum quidem, sed affuetum victoriis: Dux bellandi apprime gnarus est: Fortuna ipsa in hoc rerum statu Tibi se opponere non audet: propera, ut Coronam Virtuti Tuæ debitam accipias. At enim ubi pedem figes?

omnia, quæ intueris, Gallorum sunt : non agnoscunt Te Tui : portus nullus patet, in quem tuto Te recipias: aperiendum est Virtute, quod Fortuna pertinaciter occlusit. Et vero cedit jam invictæ Fortitudini arx Gibraltaris, sola e tot Urbibus Barcino legitimum REGEM accipit, Mons Jovius injectis ignibus obstinationem dedocetur, Catalaunia omnis tanta Virtute perterrita, Domino suo sese submittit.

Connivere ad hæc Fortuna visa est, ut majus discrimen objiceret, non alia de causa Barcinonis portas aperiri passa, quam ut clausum intra muros REGEM extremis viribus adoriretur. Nec differtur tam nefarii consilii executio : jam collectæ Gallorum & Hispanorum acies obsidionis signum præstolantur, jam urbis portum hostilis classis occupat, quatiuntur muri nuperna strage diruti, & crebris ruinis aditum hosti patefaciunt, urbs annona, milite, rebus omnibus ad se tuendam necessariis laborat : conclamatum est de salute Regis & Civium, Fortuna præstantissimis consiliis viam omnem interclusit, aut properata deditioe urbis emenda servitus, aut mors in horas singulas,
 quin

quin & momenta expectanda, & quod caput est, menssem jam, & amplius tristissima hæc rerum species obtinet, ac quotidianæ mortes obversantur. Lamentantur interea Regis sui iniquam sortem Summi ac Infimi, omnes anguli gementium vocibus implentur, despondent animum fortissimi, spei nihil aut salutis vel audacissimo cuique se ostendit. Et quis in tanta perturbatione rerum animo non concidat? quis de sua magnitudine, si etiam summa foret, non vel aliquantum remittat? solus hanc retinuit **CAROLUS** ita integram, ut aucta etiam tantis malis videretur; ille suorum animos erexit, ille urbem incredibili Fortitudine sustinuit, ille rebus humanis desperatis majores sibi esse fœderatos docuit, dum concepto voto cœlum ipsum ad se tuendum evocavit. Et vero quid non potest Virtus? suscipere Fortissimi REGIS causam Superi, & appulsa præter expectationem Classis Anglica oppugnationi finem, fugiendi necessitatem hostibus, Victori REGI obsidionalem coronam imposuit, quæ ejus animi Magnitudini ac Virtuti debebatur. Non mirarer ego tamen summam hanc in defendenda

urbe Fortitudinem, desperationi, quam Vir-
tuti propiorem dicerem, si ea fuisset obfessi
REGIS conditione, ut vitam ac salutem suam,
nisi pugnando, redimere potuisset: at vero,
ubi non una via tantum caput præsentissi-
mo discrimini eripiendi apparuit, ubi suo-
rum lacrymis, ut in tutiorem locum se reci-
peret, tantopere sollicitatus est, nec cessit ta-
men, tanto me stupore teneri sentio, ut ver-
ba non inveniam, quibus tanti facinoris ma-
gnitudinem pro dignitate adæquem. For-
tuna certe incredibili HEROIS MAXIMI Vir-
tute ita tum oppressa est, ut ab accepta tam
insigni clade se colligere vix posset.

Penetratum his animis in ipsa Regni vi-
scera, sed fortunæ malignantis vitio fortius
iterum, quam feliciter res gesta. Quid agis
REX Magnanime! odit Te fortuna: vides,
quo Te iterum furore ad Almanzam perfe-
cuta sit? vides, ut Victorem e Castilia jam
bis ejecerit? excelsa quidem animi Tui
Virtus est, sed rebus adeo arctis, in tanta
Tuorum militum paucitate, in tanta ho-
stium potentia, metuo, ut sufficiat: satis il-
lam servata Barcino toti orbi approbavit;
depone tantisper arma, intra Catalauniæ Te
fines

fines contine, præstolare subsidia, quibus auctus valentior in hostem ruas, & fortitudinis Tuæ fructum tanto uberiores consequaris. Quid enim e tot pugnis, fortuna rebus Tuis tam infensa, sperare potes aliud, quam ut imminuto militum paucorum numero aut in potestatem hostium devenias, aut Regno toto ejiciaris? sed non movetur his verbis **CAROLUS**: jam ad Cæsar-Augustam Virtutis præsidio fortuna superata est, & accepta ad Almanzam clades non sine fœnore hosti reddita: fortunæ cedere, quam vinci a se posse docuit: erecta tot malis Virtute in majores ausus assurgit: non illum summa belli profequendi difficultas terret, non frangit ejus animum tanta eventuum varietas, tanto ipse major est, quanto res desperatæ propior apparebat. Digna plane Virtus, quæ non uni tantum Regno imperet: supremo in fastigio collocari debet, ne latuisse videatur.

Perge **REX**! quo Te populorum vota, quo Te merita Tua evocant: sat sanguinis ac sudoris Hispaniæ impensum est: vicisti gentes illas Virtutis Tuæ Magnitudine, quas expugnare armis Te fortuna non finit: vi-

debunt aliquando illæ non sine lacrymis, qualem in Te REGEM sibi eripi sint passæ; committe Te rursus mari, Genuam plenis velis advola, eodem, quo ejus portum tenebis, die, Imperii Principes, qui summam ad eligendum IMPERATOREM potestatem obtinent, ROMANORUM Te REGEM dicent, mox etiam IMPERATOREM salutabunt. Quid dubitas, accepto Francofurti diademate, AUSTRIÆ Te reddere, quæ tanto Tui videndi desiderio tenetur? En! quam improvisa rerum omnium facta sit mutatio: nemo Tibi hostis, nemo, qui viam armatus obsideat, nemo, qui Te intra muros clausum in discrimen adducat: patent Tibi omnes aditus, summis Tuorum Civium studiis, summa omnium Ordinum voluntate redux expeteris: effusa in plateas omnis ætas & sexus Te advenientem præstolatur, gratulantur Summi æque ac Infimi, vota pro Te concipiunt, tantum est inter omnes gaudium, ut in lacrymas erumpat. Utere! hac fortuna IMPERATOR! utere hoc amore Civium: nihil jam est, quod metuas, fortuna Tecum aut inducias pepigit, aut pacem fecit, aut Vir-
tuti etiam Tuæ suffragatur.

Sed

Sed quid hoc esse dicam CÆSAR? attigisti Urbem Patriam, vides avitam Majorum Tuorum Regiam: res charissimas non vides: ubi MAGNUS GENITOR vita ipsa Tibi charior? rebus humanis ereptus est: ubi intimo amore conjunctus FRATER? brevem vitam morte præmatura clausit: ubi AUGUSTA CONJUX, rebus omnibus plus dilecta? inter hostiles insidias, inter maris ac ventorum pericula remansit: quid fœderatorum defectio? quid AUSTRIÆ ipsius viscera depascens lues, a qua nec Aula satis tuta est? quid Tibi ad hæc animi? quid consilii est IMPERATOR? nondum aliquid de Tua Magnitudine remittis? Quodsi minora videntur ista, quam ut Virtutem tam excelsum moveant, atrociora Te expectant. Immodo, rem Christianam in Peloponneso & Corcyra laborantem Tua Fortitudine ad Danubium restitue: Italiam a ferocissimi hostis metu libera: Temesiam, Albam Græcam, Serviam omnem cum Walachiæ parte Regnis Tuis adjice: Turcarum Imperio extremam cladem ac exitium minitare. Vides, ut pulcherrimi, & Christiano Nomini tam salutaris operis progressibus fortuna

intercedat? vides, ut illi Tui nuper in Hispania hostes bellum summis viribus in Siciliam transtulerint? ut hærentem jam summo Reipublicæ Christianæ bono in Barbarorum jugulis ensem in Italiam avertant? Quantum hoc animo Tuo vulnus CÆSAR! qui susceptam tanta fortitudine Divinæ causæ defensionem, quod in omni vita optabas maxime, ultra profequi non potes. Habuisti tam præclaræ voluntatis adjutores Superos, fortuna ipsa in hoc bello immiscere se non ausa est, quando non Regnorum cupiditate, sed proferendi Divini Nominis, & Ecclesiæ tuendæ desiderio gerebatur. Testantur magno numero erecta Tempia & Cænobia, testantur missi Præcones veræ fidei, cui tum bellaveris, num Tibi aut CHRISTO potius nova Regna sis lucratus. Non finit tamen fortuna progredi, & quando in tam justo bello Tibi se opponere non audet, alienam invidiam stimulat, quæ laborantibus Barbaris ab Occidente succurrat. Gravis profecto dolor, & cui, haud satis scio, an par esse ulla Virtus possit: vicit tamen Tua, quando ingenti plane animo certam tot victoriarum gloriam eripi Tibi passus es, & pacem Barbaris

baris pene jam obtritis dedisti. Valuit hæc ipsa Virtus, ut pari fortitudine in Italia rem gereres, & causæ Tuæ justitiam victoriarum celeritate, ac magnitudine coelum ipsum comprobaret.

At enim parum est, quod dixi: blandiri, cum hæc ageret, fortuna Tibi visa est: victoriarum illa cursum in Oriente inhibuit, compensatus est dolor victricibus in Italia armis: quin felix etiam dici poteras, qui exiguo tempore hostes duos Tibi semper infensissimos tantis cladibus affecisti. Verum majus longe vulnus in animo Tuo video, cujus justissimo dolori, si cessisses aliquantum, tamen Magnus dicereris. Extincta est illa tot Regnorum spes ac expectatio, Patris amor, populorum desiderium, unica Tui Generis Propago tot votis expectata, tanto gaudio accepta, & vix nata contabescit. Ergo istud Pietas Tua meruit, ut tot precum ac lacrymarum fructu vix ostenso fraudareris? Hocne Fortitudinis Tuæ, qua Divinum Numen provexisti, præmium, ut illato sub idem tempus tam acerbo vulnere omnis Tibi victoriarum gustus adimeretur? Hæcne illa erat felicitas, quam Tuorum

Tibi amor a Superis precatus est , ut Nominis Tui dies tali morte funestaretur ? Quid cogitas IMPERATOR ? non sentis justis doloris magnitudinem ? nihil Te expirantis Filii supremi anhelitus ? nihil circumstantium lacrymæ commovent ? non frangunt Paternum pectus illi oculi , quibus innocens hæc mortis victima opem Tuam implorare visa est , quibus Te valere iussit , quem salutare verbis nunquam potuit ? Quis Tibi ad hæc animus est IMPERATOR ? Is , qui occubuit , Hæres fuit , alterum ne expecta : ita cœlo constitutum est : nondum illud inclementiæ accusas ? Cogita diuturnam fore hujus vulneris memoriam , quantumcunque se Tua Virtus opposuerit , extincti Filii recordatio se se ingeret : finge tristissimum spectaculum ante oculos Tuos repeti , & vero quoties in animo repetetur ? an non palles ? non conturbaris animo ? ne vultum quidem mutas ? O inauditam Fortitudinem ! O Virtutem ! cui parem orbis non habet. Non movet Te amissi Filii recordatio , quem in auro æquilibri DEO , & CELLENSI VIRGINI statim a morte obtulisti : ita doloris maximi acerbicatem , ita fortunam post homines

natos

natos iniquissimam incredibili Virtute superasti.

Respira CÆSAR ! non habet jam illa fulmen , quo Te petat , Virtutis fastigium afsecutus es , exarmata est fortuna , cœlum ipsum tanto Victori gratulatur. Sed nondum laborum finis est : atrocior longe , quam unquam senseris , tempestas ingruit , majora Virtuti Tuæ bella , acerbiora animo vulnera intentantur. Non Sicilia jam sola petitur , non unius Regni finibus belli furor continetur : Neapolim inimica classis obsidet , Rhenus omnis ac Italia hostilibus armis incurfatur , nec bellum ante indicitur , quam summis viribus inferatur. Ad hæc audita quiescunt armorum Socii , in Te unum tota vastissimi belli moles incumbit : adferuntur sub ipsum initium tristissimi de urbibus captis nuncii , Regna integra in potestatem hostium devenisse memorantur : cæditur in ipsa victoria Dux fortissimus , optima consilia prospero eventu carent , fortuna non jam in Te pugnare viribus atque armis solitis , sed extremum in Te furorem convertere , omnes in Te artes suas experiri videtur. Audis hæc CÆSAR ! integritatis Tuæ ac pro-

E

viden-

videntiæ Tibi conscius : nec latere Te potest, quibus adversus Virtutem Tuam armis fortuna utatur. Non moveris tamen, nihil de amore Civium, nihil de consueta Regnorum cura ac vigilantia, nihil de Pietatis studio remittis : perstat idem animus nihilo contractior, eadem mentis est tranquillitas, vultus ipse nihil mutatus apparet. Instant armorum Socii, ut bellum in Orientem transferas, & quæ animi Tui Virtus est, etiam obtinent : verum nihilo illic Tibi faventior se fortuna ostendit, ille militum Tuorum flos ac robur morborum copia absumitur, spes amplissimas eventus destituit: nec jam cum solis hostibus, sed cum pestilenti etiam cœlo depugnatur. Pro! quanta hæc malorum vis & acerbitas? quanta in animo Tuo vulnera IMPERATOR! quæ sic accipis, ut ne sentire quidem videaris. Ego profecto sic existimo, quod, si etiam cætera abessent immortalia Tua in nos merita, vel hoc solo nomine, quod in tanta fortunæ iniquitate Imperii curas non abjeceris, Tibi vitam & sanguinem, nosque totos deberemus, neque ullum reperiri posset aut obsequii genus, aut grati animi testimonium, quo
vel

vel hujus beneficii magnitudinem aliqua ratione assequeremur. Quomodo jam illud adæquabimus, quod tam difficilis Imperii molem ita sustinueris, ut mala nostra longe minora sentiremus? Nempe Tua solum Virtus tanta extitit, ut omnes fortunæ impetus immota exciperet, & quidquid illa malorum excogitare potuit, incredibili & plusquam humana Fortitudine superaret.

Sed, quoniam ipsa Virtus, nisi suos intra limites contineatur, modum egredi non raro solet, illud nunc videndum est, qua ratione Virtutem sibi CAROLUS subjecerit, ut illius Magnitudinem ex hujus usu tanto clarius intelligamus. Ego quidem sic existimo, Virtutis Dominum eum dici oportere, qui Virtutem quamlibet, cum res postulat, in promptu habet, qui in ejus exercitio moderatione utitur, & quod peccari ab una posset, altera opportune corrigit, qui denique Virtutem facit non suæ tantum magnitudini aut commodis, verum etiam salutem cum primis Reipublicæ ac suorum Civium famulari. Hæc tria qui obtinet, quidnam illi ad summum in Virtutem ipsam imperium deesse possit, non apparet. Jam

autem , quis earum rerum , quas aut oculis ipsi nostris usurpavimus , aut non obscuris aliorum testimoniis accepimus , tam ignarus est , ut , quam conjuncta hæc in CÆSARE nostro fuerint , non videat ? Debit hoc fortunæ odiis CAROLUS , quod tam multiplicis Virtutis exercendæ occasionem nactus sit , ut in dies pene singulos alia ex alia se offerret , illud vero sua consecutus est Magnitudine , quod earum nullam sibi eripi sit unquam passus . Revocate tantisper in memoriam omnes illos annos , quibus Romano Imperio & Regnis præfuit : quis illum unquam casus aut expertem consilii , aut imparatum invenit ? Longum foret illam excelsi pectoris Fortitudinem ac Constantiam repetere , quæ , quanta fuerit , fortunæ iniquitas ostendit , & Magnitudo illa docuit , quæ CÆSARIS animum æqualem semper , & moveri nescium effecit . Imperavit hæc fortunæ Virtus , CAROLO famulata est , prompta semper , seu illius impetus excipere , seu Facilitati Principis decedere jubetur .

Quanta vero in Justitiæ administratione sanctitas ? quanta in discernendis causis diligen-

ligentia? quanta in constituendis Judicibus sollicitudo? quando ille aut clari generis, aut magnarum opum rationem habuit? quando Potentiorum invidia opprimi quemquam est passus? quando denegatam Justitiam non severissime est ultus? Testantur Justissimi CÆSARIS hoc in genere vigilantiam aucta Tribunalia, testatur commendata Judicibus & sæpenumero, & verbis gravissimis muneris tanti cura atque in eo adimplenda æquitas, testatur sollicitudo illa, quam adhibuit, ne Justitiæ Præsides corrumpi se muneribus & sententiæ æquitatem venalem esse paterentur. Quid quod ad cognoscendas majoris momenti causas non raro plures constituerit, qui prolatam ab uno judice sententiam, ne fraudi locus esset, etiam ipsi examinarent. Non miror nunc ego illam animi Tui fiduciam CÆSAR! qua morti proximus, per omnes Imperii Tui annos negatam nemini justitiam, Te conscio læsum neminem pronuntiasti. Ubi vero violata legum sanctitas, aut perturbata quies publica vindicem imploravit CÆSAREM, quando ille unquam exorari se passus est, ut admissa crimina, aut perniciosos reipublicæ Ci-

ves impunitate donaret? quanto studio sub ipsum mox initium nocturnas rapinas, ac latrocinia cohibuit, cum advocatis equestribus copiis, & constitutis in facinorosos pœnis, ita sceleratorum compressit audaciam, ut exiguo tempore securitatem sibi redditam urbs hæc læta miraretur. Valuit hæc optimi Principis opportuna tum severitas, ut per reliquos Imperii sui annos raro admodum ea uti cogereetur.

Tantus in reddenda Justitia cum fuerit, quantum in remuneranda suorum fide, & præclaris meritis eum fuisse existimatis? quoties levia obsequia ingentibus compenfavit, aut, quod verius est, superavit beneficiis? quoties exigua fides præmium etiam in hæredibus est adeptæ? ut præteream auratos torques, distinctas gemmis effigies, atque alia hujusmodi, quorum numerum inire quis poterit? Vidimus ipsi, quanto sumptu ac majestate paucis abhinc annis erepto Duci FORTISSIMO parentaverit, ut Virtus tanta etiam a morte ornaretur: quid erectæ militibus, quibus aut per ætatem, aut valetudinem, aut accepta vulnera bello interesse jam non licuit, amplæ domus, & assi-

assignatum eorum sustentationi peculium, ut & illi laborum fructus & in semetipsis & in Filiis haberent? Ita Suorum bono natus CÆSAR eam quietem, commoda, gloriam, quæ sua ipse Fortitudine, suis consiliis, quin & periculis obtinuit, ad alios potius, quam ad sese voluit pertinere.

Qua porro sapientia res omnes gesserit, qua Providentia etiam longe distita prospexerit, quis est, quem lateat? Admirati sumus illam ingenii felicitatem, qua scientias prope omnes ad miraculum complexus est, & difficillima quæque summa celeritate penetravit. Suspeximus illam non Patrii solum, sed Romani etiam, Hispanici, Gallici, ac Italici sermonis ubertatem. Advertit peritissimorum animos summa in consiliis promptitudo, in rebus dignoscendis, ac tractandis maximi ponderis negotiis facilitas, in tanta denique rerum varietate ac multitudine præsens semper animus, quo responsa dabat singulis, & eodem sæpe tempore sic agebat, & complectebatur plurima, ut tantum singulis intentus esse videretur. Qui vero inde fructus in rempublicam pervenerint, Regnorum tranquillitas, metus

hostium, Civium felicitas ubertim ostendit.
 An enim unquam Majores nostri etiam pa-
 cis tempore tam numerosum conspexerunt
 militem, quam sub Te CÆSAR! an discipli-
 na militum magis viguit, ne, qui hostem
 non metuerent, eorum animi aut otio, aut
 vitiorum consuetudine frangerentur? quis,
 Te CÆSARE de invisa illa priorum tempo-
 rum licentia, de rapinis ac cædibus conque-
 ri auditus est? quis transeuntem militem
 non etiam gaudens suscepit? Atque inde il-
 la pacis diuturnitas, quies Civium, bono-
 rum omnium abundantia profluxit, inde
 factum est, ut plures populi Tuam amici-
 tiam tanto studio expeterent, immortaliter
 sibi consultum fore rati, si Tua Fide, Ma-
 gnitudine, Sapientia defenderentur. Et
 hæc quidem pacis tempore: bellum ubi ge-
 ri oportuit, quantum semper robur exerci-
 tus in aciem eductum? qua sollicitudine de
 annona, rebusque necessariis prospectum?
 quanta velocitate classis integra in Danubio
 erecta est? quam sapientibus consiliis Du-
 ces ac milites armasti? quæ porro illa Tua
 fuit Providentia CÆSAR! qua perpetuæ Re-
 gnorum paci ac securitati sic a Te consultum
 est,

est, ut, quando immortalem Te, quod optabamus, habere non potuimus, tranquilla tamen ab obitu Tuo tempora, & Principem Tibi similem haberemus? Adde his servatam hisce annis a vicinæ pestilentiaæ metu AUSTRIAM, adde in tanta temporum acerbitate sic procurata Provinciarum commoda, ut sentire quisque debuerit, quam nobiscum commode præ aliis gentibus ageretur. Ita Tu quidem CÆSAR! ignorare nos nunquam passus es, quam promptam omni tempore, quam domesticam, quin & famulam Virtutem haberes: illud nos Moderatio Tua latere voluit, cui Virtuti plus tribueres, quando sic omnes animo complexus es, ut earum aliqua vel parum uti, vel abuti non posses.

Rapere admirationem omnium tanti CÆSARIS Fortitudo visa est: usus ille hac Virtute, ut sua Regna defenderet, nunquam usus, ut alieni quidpiam per injuriam occuparet: pace victoriis parta ultra progredi, tametsi posset, noluit, contentus ostendisse hostibus, quod eos perdere potuisset: qua moderatione illud simul obtinuit, ut ejus armorum justitiam æquissimus quisque rerum

arbiter agnoscere deberet. Vidimus ingentem illum in summa fortunæ iniquitate animum: ita obfirmatum non vidimus, ut vel aliquo remedio, quo corrigi fortuna posset, sua voluntate abstineret: Pietas fuit & in DEO fiducia, quæ illius animum malis omnibus majorem reddidit, ac mirabilis tranquillitas, qua, cum nihil ad res bene gerendas a se prætermissum sciret, in DEI tamen aliter disponentis arbitrio placidissime acquievit. Sed quoniam huc devenimus, ut, quos Fortitudini suæ limites constituerit, videremus, quæ in Majestate ipsa Comitas, Facilitas ac Modestia eluxerit, præteriri a me non debet. Et vero quoties manus illa, quæ imperia populis, clades hostibus diviserat, levandæ miserorum necessitati patuit? quoties humana pene conditione major animus ad infimorum preces ac suspiria se demisit? Neque sane de Majestate illa quidquam tunc detractum est, quin major longe apparere debuit, cum eam Optimi Principis facilitas etiam cominus spectandam indulgeret. Inde illa quoque in exteriori cultu Modestia, quam adhibuit, Magnitudinem animo a Virtute inditam non egere splen-

splendore vestium, magisque Principem dicendum ratus, qui Virtutibus, quam qui auri vel gemmarum pondere ornaretur. Nihil in tanto CÆSARE fastûs, elatum nihil, summa tamen omnia, eademque erga Summos æque ac Infimos benignitas, majestas eadem, metuenda nulli, nisi reprobis, dedignata neminem, præterquam eos, qui, cum Virtutes Principum silentio venerari nesciunt, illarum magnitudini adulationibus obtreçant.

Atque hæc erat in Fortitudine, hæc in Majestate moderatio: Justitiæ vero rigor quoties clementia temperatus est? quoties emendatione scelerum, & reorum poenitentia contentus, fundendo sanguine abstinuit, probe gnarus, majus aliquid præstare Principem, cum servatis opportuna sæpe lenitate Civibus peccandi voluntatem adimit, quam si vindice semper gladio scelerate agendi eripiat potestatem. Quo in genere pertinax illud silentium admirari satis nequeo, qua injurias ipse suas ultus est, seu eas magnitudine quadam animi despiceret, seu docere ingratos vellet, quam bonum Principem nulla causa offendissent. Neque tamen lenitas

hæc tanta fuit , ut nunquam ad punienda etiam morte crimina descenderet , quando in reos incidit , quorum inveterata longo usu malitia , aut projectus ad quidvis agendum animus , nisi extremo supplicio corrigi non posset. Non ille ex illorum Principum fuit genere , qui amari a suis tantum cupiunt , cæci ad alia , modo amorem obtineant , cujus amittendi metu vitia tolerant , & in frænanda legibus aut pœnis Republica etiam ignavi evadunt , digni eo nomine , quos omnium odia prosequantur. Sed nec illorum severitatem imitatus est , qui , nisi ferro excindi scelera non posse autumant , nec tutam Majestatem credunt suam , nisi quotidianis terroribus obarmetur. Amavit suorum amorem Civium , quando constitutum habuit , se pro Patre gerere , & vel ea de causa putrida non raro membra rescidit , ne tabes ad alios pertingeret : timeri a Civibus perniciosus voluit , sic tamen , ut vel punientis Clementiam amare cogerentur. Vidimus ipsi quam lento gradu ad decernenda in improbos supplicia descenderit , & , si quid patrocinari reo posset , summo studio investigarit : at vero , ubi salus Reipublicæ aut facinoris

noris atrocitas intempestivam fore veniam docuit, sic Clementiæ quasi oblitum vidimus, ut nullis precibus moveretur. Hac ratione de lenitatis laude nihil perdidit, & Justitiæ omnes numeros adimplevit.

In ipsa vero liberalitate quam Providentiam ac circumspectionem adhibuit? Fuit hoc quidem ejus Virtuti proprium, ut magna dona pro meritis non magnis redderet: verum ubi de constituendis Ecclesiarum Pastoribus, de Præsidibus Reipublicæ, de orandis aut Burgundici Ordinis insignibus, aut singulari dignitate Viris actum est, tum ille spectatam diu multumque Fidem, Pietatem, Sapientiam, Justitiam sic exigebat, ut qui horum vel uno destitutus esset, ei ne sperare quidem aliquid liceret. Adeo ille dignitates Viris non Viros quærebat dignitatibus, probe gnarus, quantum utriusque interesset Reipublicæ pares gerendis muniis Rectores consequi, quantumque pretii dignitatibus accederet, si ab ipsa raritate existimationem obtinerent. Ita Sapiens ac Justus CÆSAR suorum industriam mirum quantum acuit: sic effecit, ut deessent nunquam, quibus munia tuto liceret committere, quique illa cum

emolumento Reipublicæ sustinerent. Quæ in hac Virtute moderatio tanto major apparere debet, quanto familiarius non raro etiam Principibus est vitium, in distribuendis muniis, aut clari generis, aut majoris in quosdam benevolentia, neglectis cæteris, rationem habere. Quid, quod illa etiam consilia, e quibus immortalem gloriam, & magnitudinem sperare potuit, postponendum existimaverit, cum aut sanctæ illi in fœderibus colendis Fidei, aut Provinciarum Paci obfutura videbantur. Tanto nempe studio Socios, tanto amore Cives complexus est, ut de sua facilius magnitudine, quam de illius commodis detrahi pateretur. Testis hic mihi constituta animo e Belgii portus in Orientem navigatio, cujus fructus & gloriam potentis Populi amicitia CAROLUS posthabuit, & procuratis alia difficiliore longe via suorum commodis, duplici beneficio Rempublicam obstrinxit, quorum alterum intra voluntatem stetit, alterum datum est executioni.

Quodnam istud fuerit beneficium, si quis roget, illi ego verborum loco montes, portus, ædificia ostendam, & quo sæculorum

rum

rum industria pertingere vix posse visa est, ea tempore non maximo unius CÆSARIS Virtute & cura sic perfecta exhibebo, ut non tantum expectationem omnium absoluti operis majestas & utilitas, sed & propemodum fidem superarit. Non latebat CAROLUM, quantum Virtus sua posset, difficillimis rebus parem arbitratus est, quæ tam claras victorias a fortuna reportasset: nec ignorare CÆSAR potuit, quantum divitiarum & potentiæ ab adjectis sua Fortitudine ad AUSTRIACAS terras Regnis accessisset. His ille opibus Majestatem suam ac splendorem Aulæ illustriorem reddere, hac magnitudine ad sua commoda uti poterat: & vero quis excelsa etiam Virtute præditus tam præclarum augendæ suæ magnitudinis occasionem neglexisset? Vicit in animo CAROLI incredibilis Provinciarum amor, & quod ne sperare quidem ausi sumus, primæ statim curæ tollendis itinerum difficultatibus impensæ: ad eam rem collata aliquot annorum industria, & incredibili celeritate complonati montes, sublata angustia, viæ omnes sic munitæ sunt, ut commerciorum facilitatem summam & perpetuam ha-

beamus, quæ, uti prius votis omnibus desiderata est, sic ob naturæ ipsius inclementiam sperari nunquam posse videbatur. Non jam itineris difficultas quenquam impedit, non timentur prærupta montium cacumina etiam visu ante horrida, non viarum angustia absterrent: nihil moræ, metus nihil aut periculi, jucunditatis plurimum, quando naturam ipsam nostris commodis servire coactam intuemur. Auxit beneficium Regius in Italia Portus, in quo nihil seu ad amplitudinem, seu ad elegantiam desiderari potest, situ præterea tam commodo, ut allatæ illuc merces in ditiones AUSTRIÆ nullo negotio devehantur. Huic consilio rerum necessariorum abundantiam debet AUSTRIA: nunc ad alia plurima suorum commodis tam intenti CÆSARIS beneficia gradiamur.

Non ego hic recensebo illa, quæ seu ad ornandam Urbem hanc Regnorum Sedem, seu ad delicias etiam nostras constituta sunt, quæque quotidie usurpamus oculis, Tempora, Colossos, Fontes publicos, Ædificia: ô quantum securitati nostræ a munitis in Hungaria contra barbari hostis impetus Civitatibus accessit? quid ad illarum firmitatem defuit?

fuit? quantum ad hæc in tam numeroſo milite præſidii? quantum in inſtructis armamentariis emolumentis? quid deductæ in vaſtas Hungariæ ſolitudines Colonia? quid erectæ, aut in meliorem formam redactæ pauperum & orphanorum domus, ac valetudinaria publica? quid conſtitutæ in AUSTRIA fabricæ, quæ illarum rerum copiam nobis domi noſtræ facerent, quas non ſine ingenti ſumptu ac moleſtia e remotis terris petebamus? Adde his ædificata hominum Religioſorum Cœnobia, adde Archi-Epiſcopi Sedem, qua tot jam ſæculis carendum fuit AUSTRIÆ, hac in Urbe conſtitutam.

Sed enim nihilne in litteras beneficii collatum eſt? nihilne ſcientiæ a ſapientiffimo CÆSARE emolumentis acceperunt? Non me latet quidem, vel hoc uno illas nomine ſatis ornatas dici poſſe, quod tanto Principi tam charæ fuerint, ut inter maximas Imperii curas non parum illis temporis impenderet, & immenſo animo eas omnes completeretur: at vero ubi extructam a CAROLO Bibliothecam video, immortalẽ quoddam in litteras beneficium deprehendo. Ra-

pit me majestas ædium digna inhabitantis Sapientiæ domicilio : librorum vero infinitam copiam , naturæ thesauros , antiquitatum monumenta , mathematicorum etiam operum elegantiam ac pretium cum intueor , verba deficiunt, quibus tanti operis magnitudinem adæquem. Hic quidem honor Sapientiæ est habitus , hæc divitiæ Scientiarum amorem in Sapiientissimi CÆSARIS animo declarant : majus tamen omnibus illud in literatos beneficium est , quod publicis eam commodis patere jufferit , ut excitata hoc medio Literatorum industria Scientiarum fervor augetur. Neque minora sunt alia , quibus literas promovit , beneficia , quando & honorem haberi literatis voluit , & exquisitis eos ornavit favoribus , & illorum conatus Augusta liberalitate adjuvit. Hæc illa sunt, ut alia plurima præteream , immortalia tanti CÆSARIS in Republicam omnem merita : huc Regnorum opes , huc incredibilis Sapiencia , Fortitudo , Liberalitas , omnis denique Magnitudo & Authoritas ab eo collata est , ut perpetua beneficia haberemus : hoc ejus in Virtutem imperium , qua sic usus est, ut suorum

rum felicitati, tranquillitati, commodis, eam totam consecrarit.

Tua me nunc CÆSAR! vocat Pietas, qua Te ipsum DEO per omnem vitam subjecisti: illa, inquam, Pietas, quæ Magnitudini Tuæ tantum addidit, quanto Te in Divinæ Majestatis oculis minorem reputasti; nam cum hostes armis, Cives meritis, expectationem orbis rerum gestarum gloria superaveris, Pietatis Tuæ studio cœlum ipsum expugnasti. Nunquam Regnorum salus stetit firmior, quam cum in precibus ante DEUM Te abjiceres, neque arma Tua magis timenda erant hostibus, quam dum orandi utebaris assiduitate, qua ipsos Superos in armorum societatem evocasti. Consecrata sunt Religione, & reverentia Templis reddita, ipsa statim suscepti Imperii principia, & quæ ejus loci sanctitati derogarent, sic abolita, ut Majestatem Divinarum rerum postliminio restitutam videremus. Lex hæc fuit, quam dictavit Pietas, quam Tua exempla illustrarunt; quis enim sine intimo Pietatis sensu orantem Te spectare potuit, & majestatem illam, qua Regnorum fata moderatus es, coram DEO sic abjectam cernere, ut par vilissimis videretur?

Advertit omnium in se oculos fervor ille, quo ardere visus es, quemque ipsis etiam intuentibus afflasti. Demirati sumus illam genibus nixi CÆSARIS compositionem ac modestiam, quæ quorundam licentiam vel solo aspectu correxit: sublata in cœlum manus & oculi, quam conjunctus esses DEO, non obscure declararunt: hoc Te signo agnoscere quivis potuit, si vel consueta alia Majestatis indicia non adessent. Quid amoris illæ lacrymæ, quibus diffluere videbaris, quando PANE EUCHARISTICO refectus es? quid noctes integræ inter preces ac suspiria exactæ? quid alia plurima Tuæ pietatis argumenta? sic nempe incredibilis demissio, omnem Tibi, quando cum DEO agendum fuit, majestatem abstulit, ut etiam infimis minor esse appareres.

Erravi CÆSAR! tantam magnitudo Tua erga DEUM se exhibuit, ut major esse non potuerit. Ille Tibi Regna & potentiam, ille opes & felicitatem dedit, Tu illius gloriæ Tempa, Colossos, monumenta publica statuisti: ille Tibi concessit victorias, & Tuis ditionibus novas addidit, Tu hostium spoliis ornasti aras, Tu occupatis terris Divinum Numen

Numen intulisti : Ille Tibi magnitudinem, Ille animum Regnis parem largitus est, Tu illum per omnem vitam conjunctum DEO & subjectum servasti. Admirati sunt exteri ejus Templi majestatem ac pulchritudinem, quod supremo NUMINI, & DIVI CAROLI honoribus a Te erectum est, Tuam vero Pietatem, cum spectarent CÆSAR! pulchrius longe aliquid, & quod vel Templorum externam Sanctitatem superet, se vidisse profitebantur. Oblatum DEO, & Virgini Sanctissimæ in auro æquilibri LEOPOLDUM Filium, qui viderunt, dignum PIO CÆSARE munus arbitrati sunt: animi vero Tui quietem CÆSAR! & redditas pro illato tam acerbo vulnere adeo amplas gratias, inauditum esse Sanctitatis Tuæ prodigium attoniti exclamarunt.

Scio ego IMPERATOR! quam dulce sit ob acceptas victorias DEO se gratum sistere, cæforum hostium manubiis ornare Tempia, & concessam Divino beneficio felicitatem, magnitudinem, gloriam ad eum, quo profecta sunt, referre. At enim eodem animo, eodem sensu exosculari manum, quæ plagas intulit, & cum favores cœlum

denegat , æquali tamen Pietatis studio illud colere , hoc profecto tam est arduum , ut assequi nemo possit , nisi qui semetipso sic exutus est , ut in DEI arbitrium totum se transtulerit , in ejus voluntate , sinu , Providentia , utcunque se res tulerint , sine omni prope sensu conquiescat. Istud Pietatis Tuæ singulare decus , aut prodigium verius extitit , quod Te tantum supra Temetipsum extulit , quantum infra DEUM demisit. Hoc Tu medio vastissimi molem Imperii sustinere visus es , hoc præsidio in tanta temporum acerbitate Regna , Populos , Provincias conservasti : Tua hæc CÆSAR ! Pietas poenarum illarum partem non modicam inhibuit , quæ nostris criminibus parabantur. Talis erga DEUM cum ipse fueris , quo ardore ac studio in subjectis Tibi populis ejus cultum , amorem , gloriam promovisti ? clariora sunt hoc in genere , quæ usurpamus oculis , quam ut latere nos sollicitudo Tua possit ; cui enim alteri , quam Tibi , extinctæ Græci schismatis per Hungariam reliquiæ ! cui compressa non in uno loco hæreticorum audacia ? cui apparentia hujus pestis nova semina sub ipsum initium suffocata de-

ta debentur ? Tua fuit cura Orthodoxæ Fidei Præcones, qui errorem rudibus eximant, submittere, authorum vero contumaciam proſcriptione coercere, qua dein re factum eſt, quod tot etiam primæ dignitatis Viri ad Eccleſiæ gremium reducerentur. Tu incredibile Fortitudine laborantem Eccleſiam erexiſti, Tu D. Petri in Romana Sede Succelloribus filiali ſemper devotione ac reverentia addictus fuiſti, Tu illatas Chriſtiano Nomini injurias armis ultus es, Tu pulcherrimum Apoſtolicæ Regis titulum ſumma dignitate ſuſtinuiſti: Tibi Metropolitana hæc Ædes debet, quod duplicis Crucis ac Pallii ornata ſit inſignibus: Tua providentia Eccleſiæ pares tanto muneri paſtores acceperunt: Tu rudis populi ſaluti ac commodo auctis per Hungariam Paræciis providiſti. Viget Te Authore in hac Urbe adorandi per omnes diei horas EUCCHARISTICI NUMINIS tam pia, quam proficua conſuetudo: illa vero dierum octo Feſtivitas, quam Eccleſia veſtati DEI adorationi publicæ inſtituit, ſic Tibi cordi fuit, ut nulla negotiorum mole, nullis injuriis prohiberi Te ſineres, quin quater omnino latenti DEO publicum obſequi-

quium exhiberes. Prætereo infinita alia Pietatis Tuæ specimina, quæ, uti facem prætulērunt omnibus, ita Sancti Tibi CÆSARIS cognomentum adjecerunt.

Auxit hanc in DEUM Pietatem non minor amor, quo CAROLUS ferebatur in Virgineæ ejus Matrem, quam Regnorum Præfidem jam tum constituit, cum detracto lateri, & appenso ad ejus Aras gladio perpetuum se MARIÆ servum in Monte SERRATO est professus. Quanto vero hunc amorem studio per reliquos omnes annos retinuerit, visitata totius HIEZINGANÆ MATRIS Ædes, renovata ad Illibatæ Virginis Colossum in ejus Festis Pietas AUSTRIACA, susceptæ ad CELLENSEM THAUMATURGAM peregrinationes ostenderunt. Quid memorem inscriptum MARIANIS cætibus sua manu nomen? Quid pretiosa donaria, quibus ejus Aras ornavit: nusquam scilicet melius liberalitatem suam impensam fore ratus, quam si tantæ Virginis honoribus famularetur. Aliorum vero Coelitem, quam venerationem habuerit, erecta illorum honoribus Tempa, & Colossi, frequens in eorum Festis præsentia, impetrati Divorum hono-

honores & cultus publici , facundius omni lingua docuerunt.

Hæc Tua fuit Pietas CÆSAR ! dum viveres : nunc , quibus exemplis eam mors Tua illustrarit , videamus. Mortis nuncius , quam forti magnoque animo a Te acceptus fit , latet neminem : idem vultus , eadem majestas oris , eadem animi tranquillitas , seu leges dare populis , seu Imperii majestatem , amplitudinem , gloriam DEO reddere jubereris. Fecit hoc assuetum Virtuti pietus & Fortitudo illa , quam per omnem vitam in Te suspeximus : fecit Pietas , qua Te Numinis arbitrio & voluntati subjecisti. Mortem vero ipsam quæ virtutes comitæ sunt ? quodsi per omne vitæ spatium nullam non illarum complexus es , ita in moriente omnes collectæ aderant , ut dignum orbe toto , dignum Cœlo spectaculum exhiberent. O ! quæ Tua cum DEO tum conjunctio ? quis intimæ pietatis sensus , quo ultimis Ecclesiæ præfidiis munitus es , & Aulam omnem comitando Numini adesse voluisti ? quanta verborum sanctitas ? quanta vis & majestas , quibus Domum Augustissimam , Domum illam , in qua Pietas

L

semper

semper viguit , extremum valere jussisti? quis amor ? quæ suspiria , quibus amato per omnem vitam DEO , Cor Tuum , tot clarum virtutibus nova religione moriens consecrasti? quæ fiducia? quæ æternorum spes? quæ in sustinendis morbi doloribus magnitudo ? Magnus hic amor fuit , magna Pietas , magni animi Tui Fiducia CÆSAR ! at vero vita adeo sancte acta , reddita populis Justitia , administratum tanta Sapiencia , integritate , Fide , Imperium , suave Tibi momentum ultimum , animi securitatem incredibilem pepererunt : illa æternorum spes erexit mentem , & immortalis vitæ desiderium accendit : non Tuorum larcymæ , non Urbis lamenta , non Provinciarum vota morari Te poterant , & ingentem illum complectendi Numinis ardorem inhibere ; ille rerum Divinarum amor , ille terrenis major animus eo festinare debuit , quo per omnem vitam ferebatur. Illam autem animi Tui demissionem , illam erga DEUM subjectionem quis admirari satis potuit , qua non modo vitæ ac mortis arbitrium illi plane tradidisti , sed dolores etiam Tibi petebas adjici , ut Divinæ Justitiæ hoc in corpore satisfiat.

Ah !

Ah! siquid a Te sequius admissum est CÆSAR! virtutum magnitudo, orandi assiduitas, pietatis proferendæ studium, fortunæ iniquitas tam pio, tam excelso animo tolerata compensavit: cum in novos Te dolores offers, illud doces, quam exiguum in tanto fastigio Tuorum commodorum habueris rationem. Offers tamen, & suffixum cruci Dominum, quem in oculis, quem in animo impressum habes, imitari propius etiam moriens desideras, &, quo Te illi studio in omni vita subjeceris, luculenter ostendis.

Talem Te amavimus IMPERATOR! cum immortalis Superum beneficio Te habere nobis licuit, talem Te amisimus: & enatus inde dolor modum nescit, quia jacturæ magnitudo sic obversatur animo, ut malorum, quæ perpeffi sumus, hoc gravissimum sentiamus. Illud vero luctum nostrum in immensum auget, quod Tuis in nos meritis, quod amori, quod Virtuti Tuæ respondere non potuimus, atque vel ea de causa indigni visi sumus, qui Te ultra frueremur. Sed nempe majora fuerunt illa, quam ut assequi possemus: si vel maxima fuissent nostra in Te officia, parum adhuc & prope nihil de-

dissemus. Interea immortales Tibi grates debet AUSTRIA, quæ cum primam Tibi lucem attulerit, tantum a Te splendoris consecuta est, ut vel hoc solo nomine foret maxima, quod Te nascentem susceperit. Agnoscunt Tua in se beneficia mœrentes populi, quibus felicitatem, commoda, tranquillitatem tribuisti: Regna, Provinciæ, literæ tam sapientem, beneficum CÆSAREM requirunt: ipsa Religio tanto vindice, tantis exemplis orbatam se gemit: ille Ordinum omnium luctus, illa suspiria, quam acerbum nobis vulnus illatum sit, ostendunt. Extabunt quidem infinita Tua in nos merita, & nulla ætas loqui desinet, cujus hæc Providentiæ, cujus liberalitati debeantur. At enim, quoties illa occurrent oculis, quoties animo repetentur, toties novo doloris pondere, novo luctu opprimemur. Illud nos erigit, quod Te erepto Tui imaginem habeamus, hoc nos beneficio etiam a morte afficis, quod Regnorum Hæredem, tam Tui similem, tam nostro bono ac desideriiis natam intueamur. Tu fortunam Virtuti, Virtutem Tibi, Temetipsum DEO per omnem vitam ac imperium ita subiecisti, ut populo-

pulorum vota , merita , expectationem superaveris : **ILLA** Te sic nobis reddet, ut **JUSTITIA** , qua Regna moderabitur , **CLEMENTIA** , qua nostræ felicitati prospiciet , **PIETATE** , qua Te exprimet , omnium sibi animos , amorem, fidem, obsequium sit subjectura : **ILLA** cum Conjuge Serenissimo eam **AUSTRIÆ** , quam a Te accepit , conservabit Magnitudinem , Tuam, Suamque Gloriam ad omnes Posteris extendet. Ita **CAROLUM THERESIA** , Magnum **PATREM** Magna **FILIA** restituet : ita ille **DEUS** , in cujus Tu conspectu conquiescis , amabit **AUSTRIAM** : ita Regnorum votis annuet, ut nullo non tempore a **PRINCIPIBUS** Tibi similibus regantur.

D I X I.

